

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o**„Pokretanju Europskog fonda za obranu”**

(COM(2017) 295 final)

(2018/C 129/09)

Izjavitelj: **Mihai IVAȘCU**Suizjavitelj: **Fabien COUDERC**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 4. kolovoza 2017.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Odluka predsjedništva Odbora:	16. lipnja 2017.
Nadležno tijelo:	Savjetodavno povjerenstvo za industrijske promjene (CCMI)
Datum usvajanja u CCMI-ju:	16. studenoga 2017.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	7. prosinca 2018.
Plenarno zasjedanje br.:	530
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	179/2/5

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO smatra da Europska unija mora preuzeti veću odgovornost za svoju obranu te da mora biti spremna i sposobna suzbiti svaku vanjsku prijetnju svojim građanima i svojem načinu života.

1.2. U Europskom obrambenom akcijskom planu i Globalnoj strategiji ističe se da je važno da obrambena industrija EU-a postigne stratešku autonomiju kako bi EU postao važan i vjerodostojan akter u obrambenom sektoru. Europski fond za obranu ima jasnu svrhu poticanja suradnje među državama članicama u području istraživanja i tehnologije, razvoja te strateške nabave vojnih kapaciteta. Posebnu pažnju treba posvetiti povezivanju istraživanja i tehnologije s razvojem kapaciteta.

1.3. EGSO smatra da obrambena industrija ima važnu ulogu u europskom gospodarstvu, s obzirom na to da 1,4 milijuna radnih mjesta ovisi o njoj. Nedostatak koordinacije stoji nas između 25 i 100 milijardi EUR godišnje, što su neprihvatljive brojke u globalnom konkurentnom okruženju.

1.4. EGSO odlučno preporučuje da države članice i Europska komisija upotrijebe Europski fond za obranu za zadržavanje ključnih industrijskih kapaciteta na europskom tlu i za osiguravanje da se europska sredstva troše na europske aktivnosti istraživanja i razvoja te na kupnju europskih oružanih sustava.

1.5. EGSO podupire pristup Europskog fonda za obranu usmjeren na konkurentnost, koji će zajamčiti pristup svim državama članicama i financiranje projekata koji će stvoriti dodanu vrijednost i najsuvremenije tehnologije.

1.6. EGSO smatra da bi Europska komisija, osim što osigurava financijska sredstva za industriju, trebala razviti okvir za intenzivniju komunikaciju među industrijskim akterima svih veličina iz svih država članica.

1.7. EGSO cijeni posebnu pozornost koja se u trenutačnom prijedlogu pridaje MSP-ovima, neovisno o tome iz koje zemlje dolaze. MSP-ovi su često izvor inovacija u područjima najsuvremenije tehnologije, kao što su informacijska i komunikacijska tehnologija te kibersigurnost. EGSO bi također pozdravio mehanizme za uključivanje MSP-ova, kao što je sustav bonusa koji bi povećao njihovu prekograničnu suradnju.

1.8. EGSO čvrsto vjeruje da je nužno izgraditi snažne ključne kapacitete koji podupiru europske interese. Njih moraju definirati države članice u skladu sa svojim nacionalnim obrambenim politikama, europskim ciljevima i obvezama preuzetima u okviru NATO-a.

1.9. EGSO smatra da je prvenstveno potrebno usredotočiti se na tehnologije koje bi mogle imati ključnu ulogu u omogućavanju EU-u da postigne vodeću ulogu u tehnološkom napretku. To se može postići zajedničkim planiranjem na području obrane i utvrđivanjem plana za ključne kapacitete.

1.10. EGSO preporučuje da se pri postupku dodjeljivanja ugovora u obzir uzimaju obvezni visoki socijalni standardi i standardi na području okoliša.

1.11. EGSO smatra da programi financiranja ne mogu biti isti kao i za druge sektore djelatnosti, s obzirom na osobitosti obrambenog sektora te sumnje i strah od razmjene znanja među poduzećima ili državama članicama.

1.12. EGSO smatra da je čim prije potrebno uspostaviti model upravljanja Europskim fondom za obranu koji bi trebao uključivati Europsku uniju, Europsku obrambenu agenciju, države članice i industrijski sektor. Komisija bi trebala razmotriti nove mogućnosti ograničavanja birokracije uključene u provedbu Europskog fonda za obranu. EGSO također smatra da bi Europski parlament trebao imati redovni pristup izvješćivanju kako bi mogao ocijeniti rad tog fonda.

1.13. EGSO preporučuje da se ispita može li se minimalni broj zemalja koje sudjeluju u određenom prihvatljivom projektu povećati na tri kako se program Europskog fonda za obranu bude razvijao.

1.14. EGSO smatra da će maksimalno povećanje broja država članica uključenih u Europski fond za obranu smanjiti redundanciju i potaknuti standardizaciju logistike i podsustava. Time će se također izbjeći udvostručavanje trenutnih standarda NATO-a i smanjiti fragmentacija oružanih sustava. Stoga bi Europska obrambena agencija i odabrani industrijski konzorcij trebali blisko surađivati u ranim fazama razvoja svih odabranih projekata kako bi se utvrdile zajedničke norme i standardi.

1.15. EGSO izražava sumnje u pogledu toga da „postoji razumno očekivanje da će razvoj dovesti do nabave”, s obzirom na to da u vojnim istraživanjima postoji mnogo primjera razvijenih projekata koje države kasnije nisu nabavile. EGSO poziva na utvrđivanje jasnih pravila u pogledu obveze kupnje uspješno razvijenih kapaciteta.

1.16. EGSO smatra da bi u ranim fazama razvoja projekata financiranih u sklopu okvira kapaciteta trebalo biti moguće iskoristiti programe osposobljavanja koje sufinancira Europska unija. Kvalificirana radna snaga od ključne je važnosti za razvoj najsuvremenijih tehnologija u području obrane.

1.17. Nadalje, kao predstavničko tijelo organiziranog civilnog društva, EGSO je spreman osigurati stručna znanja i savjetovanje o svim pitanjima povezanim s gospodarskim i socijalnim aspektima Europskog fonda za obranu.

2. Kontekst mišljenja, uključujući predmetni zakonodavni prijedlog

2.1. Europa je suočena s nizom izvanrednih okolnosti s obzirom na geopolitičko okruženje. Sve veća nestabilnost u međunarodnom prostoru dovela je do stvaranja volatilnog sigurnosnog ozračja i, uslijed toga, brojnih konvencionalnih i nekonvencionalnih prijetnji. Građani Europe zahtijevaju uporabu svih raspoloživih sredstava za borbu protiv tih izazova.

2.2. Kako bi ponovo učvrstila svoju ulogu na međunarodnoj sceni, Europa mora biti sposobna djelotvorno i neovisno suprotstaviti se vanjskim prijetnjama. U trenutnom geopolitičkom kontekstu, projiciranje moći na Bliskom istoku i u Africi ključno je za sigurnost i dobrobit europskih građana.

2.3. Nakon što je od 2006. godine neprekidni pad potrošnje dosegao 27 %, a potrošnja na istraživanje i tehnologiju u sklopu suradničkog okvira se smanjila više od 30 %, države EU27 su 2014. potrošile oko 2 milijarde EUR na istraživanje i tehnologiju u području obrane. Istodobno, SAD je na istraživanje i tehnologiju na području obrane trošio 9 milijardi EUR godišnje, a Rusija je između 2012. i 2014. udvostručila svoju potrošnju na istraživanje i razvoj na području obrane. Prema nedavno prikupljenim podacima, i Kina je povećala svoja ulaganja na istraživanje i razvoj na području obrane.⁽¹⁾

⁽¹⁾ Studija Europskog parlamenta, „Budućnost istraživanja EU-a u području obrane”, 2016. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/535003/EXPO_STU\(2016\)535003_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/535003/EXPO_STU(2016)535003_EN.pdf).

2.4. Uloga Europskog fonda za obranu, kao dijela Europskog obrambenog akcijskog plana ⁽²⁾, jest pomoći državama članicama u koordiniranju i boljoj uporabi sredstava koje su spremne utrošiti na obranu, izbjegavajući udvostručavanje, i to za djelatnosti u rasponu od istraživanja i razvoja do nabave obrambenih kapaciteta. EGSO je već izrazio svoju potporu stvaranju europske obrambene unije te je pozdravio uspostavu Europskog fonda za obranu ⁽³⁾.

2.5. Europski fond za obranu ima dva zasebna okvira koji se nadopunjuju: okvir istraživanja i okvir kapaciteta, a oba koordinira Koordinacijski odbor. Okvir istraživanja u potpunosti će se financirati iz proračuna EU-a te će promicati suradničke projekte za razvoj obrambenih kapaciteta nakon sporazuma koji sklope države članice. Okvir kapaciteta uglavnom će se financirati iz doprinosa država članica.

2.6. EGSO uviđa da je u postojećem sigurnosnom okruženju u kojem dominiraju teroristički napadi na europskom tlu, hibridni rat i kibernetički napadi sve teže razlikovati unutarnju i vanjsku sigurnost, koje postaju sve više međuovisne.

3. Odnos Europskog fonda za obranu i europske obrambene industrije; Posebnosti

3.1. Obrambeni kapaciteti i sposobnost obrane naših vanjskih granica blisko su povezani s jakom industrijskom bazom. EGSO stoga preporučuje da mjere koje se poduzimaju na europskoj razini kao potpora zajedničkoj obrani moraju omogućiti da industrija ostane na europskom tlu. Poslovne strategije mogle bi potaknuti obrambene industrije na to da odabiru podgovaratelje izvan EU-a i da im stoga dio opskrbnog lanca bude u inozemstvu. EGSO smatra da bi uporabu europskih sredstava za podupiranje stranih ugovaratelja trebalo što je moguće više ograničiti i da poslovne odluke ne bi trebale biti na štetu strateške autonomije.

3.2. Glavni prioritet Europskog fonda za obranu trebao bi biti povećanje konkurentnosti europske industrije uz istodoban razvoj tehnologija ključnih za postojanje i samostalnost obrambenog sektora EU-a.

3.3. Umjetna inteligencija, tehnologije velike količine podataka, računalstvo u oblaku, kibernetički napadi, bespilotne letjelice, hibridne i transnacionalne prijetnje itd. korjenito su izmijenili obrambeni sektor. Nove tehnologije i opasnosti zahtijevaju nove protumjere. Jedno je sigurno, a to je da međusobnom suradnjom možemo bolje riješiti i spriječiti te izazove. Potrebna je sustavnija suradnja, zajedno s ulaganjem zajedničkih napora u razvoj tehnologija i koordiniranih mjera u pogledu nabave kapaciteta.

3.4. EGSO bi želio ukazati na to da postoji snažan gospodarski poticaj za veću suradnju. U obrambenoj industriji izravno ili neizravno zaposleno je više od 1,4 milijuna visokokvalificiranih osoba, a svaki uloženi euro stvara povrat u vrijednosti od 1,6 EUR. Nedostatak koordinacije u tom području Europu stoji između 25 i 100 milijardi EUR godišnje ⁽⁴⁾.

3.5. Taj nedostatak suradnje dovodi do velikog broja suvišnih oružanih sustava, nepostojanja ekonomije razmjera u obrambenoj industriji te smanjenja mogućnosti korištenja naših oružanih snaga. U EU-u postoji 178 različitih oružanih sustava, u usporedbi s njih 30 u SAD-u, te 17 različitih vrsta glavnih vojnih tenkova, dok u SAD-u postoji samo jedna. To jasno ukazuje na neučinkovitu potrošnju proračuna za obranu i nedovoljnu interoperabilnost obrambene opreme.

3.6. EGSO podsjeća na to da se istraživanje i tehnologije u području učinkovite obrane temelje na kvalificiranoj radnoj snazi. Ambiciozno i solidno osposobljavanje i strukovno obrazovanje u obrambenim industrijama ključno je za uspješne projekte kojima se nastoji postići tehnološki napredak.

3.7. EGSO bi želio istaknuti da već postoje slučajevi dokazano uspješne zajedničke vojne suradnje u području istraživanja i nabave. Avion Eurofighter Typhoon, projektil Meteor, razarač klase Horizon i fregata FREMM samo su neki od primjera takve vrste projekta.

⁽²⁾ COM(2016) 950 final
https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/com_2016_950_f1_communication_from_commission_to_inst_en_v5_p1_869631.pdf.

⁽³⁾ SL C 288, 31.8.2017., str. 62.

⁽⁴⁾ *Defending Europe. The case for greater EU cooperation on security and defence* („Obrana Europe: argumenti u prilog veće suradnje EU-a na području sigurnosti i obrane”) https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/defending-europe-factsheet_en.pdf

3.8. EGSO-u nije jasno kako države članice koje se obvežu na razvojni projekt mogu dokazati da je „razumno očekivati da će razvoj dovesti do nabave”, s obzirom na to da u području vojnih istraživanja postoji mnogo primjera razvijenih projekata koje države kasnije nisu naručile⁽⁵⁾. Mogućnošću sufinanciranja rane faze razvoja novih kapaciteta iz proračuna EU-a nastoje se smanjiti industrijski rizici, no to je ostvarivo samo ako se klijenti obvežu na kupnju uspješno razvijenih kapaciteta.

3.9. Svih 28 država članica zajedno čine drugog po redu najvećeg vojnog potrošača na svijetu. Međutim, dok su sve velike sile povećale svoju potrošnju na obranu, izdaci za obranu EU27 su se u razdoblju od 2005. do 2015. godine smanjili za gotovo 11 %⁽⁶⁾. Samo su četiri od 28 država članica dosegle ciljanu vrijednost NATO-a za potrošnju od 2 % BDP-a. Rashodi za istraživanje i tehnologiju u području obrane znatno su smanjeni u nacionalnim proračunima. U razdoblju od 2006. do 2013. godine, izdaci za istraživanje i tehnologiju u području obrane u 27 država članica koje sudjeluju u radu Europske obrambene agencije smanjili su se za 27 %⁽⁷⁾.

3.10. EGSO smatra da se problem koji predstavljaju poduzeća u području obrane sa sjedištem u UK-u mora riješiti u ranoj fazi, u kontekstu njihova interesa za europske razvojne programe i istaknute uloge UK-a u obrani. EU želi zadržati britansko znanje i iskustvo.

3.11. Iako Europska komisija osigurava financiranje okvira istraživanja, države članice bit će te koje će donositi odluke o nabavi kapaciteta i ulagati u njih. U toj cijeloj strukturi industrija je ta koja ustvari provodi istraživanje i razvoju razvija obrambene kapacitete. EGSO smatra da bi Komisija, osim što osigurava financijska sredstva za industriju, trebala razviti okvir za bolju komunikaciju svih industrijskih aktera uključenih u obrambeni sektor EU-a.

4. Korisnici: velika poduzeća i MSP-ovi

4.1. EGSO smatra da će države članice i dalje imati ključnu ulogu u razvoju sigurnosti te da nijedna od trenutačnih inicijativa na europskoj razini to neće promijeniti.

4.2. EGSO smatra da bi Europski fond za obranu trebao biti samo program usmjeren na konkurentnost u okviru kojeg se najrelevantniji i najkonkurentniji projekti financiraju neovisno o geografskim ili socijalnim aspektima. Međutim, potrebno je poduzeti korake u cilju jamčenja pravednog pristupa za sve države članice i poticanja povezivanja manjih poduzeća radi prekogranične suradnje.

4.3. EGSO je uvjeren da MSP-ovi imaju ključnu ulogu u našem gospodarstvu. Pozdravlja se poticanje MSP-ova i drugih poduzeća srednje tržišne kapitalizacije uključenih u obrambenu industriju. Štoviše, novoosnovana i mala poduzeća često su izvor inovacija u područjima najsuvremenije tehnologije, kao što su informacijska i komunikacijska tehnologija te kibersigurnost. EGSO to snažno podupire i smatra iznimno važnim da glavni cilj bude da svi MSP-ovi, neovisno o tome iz koje zemlje dolaze, imaju jednake mogućnosti.

4.4. EGSO je shvaćanja da je Europski fond za obranu osmišljen u cilju podupiranja konkurentnosti europske obrambene industrije. Iako bi Europska komisija trebala promicati uključiv pristup u radu fonda, on se ne bi trebao upotrebljavati kao regionalni razvojni fond. To bi moglo dovesti do odviše razgranate raspodjele sredstava te ne bi bilo djelotvorno u suzbijanju fragmentacije europskih obrambenih sustava.

4.5. Želi li se osigurati uključivost, fond ne treba namijeniti samo velikim akterima. Znatan dio fonda trebao bi biti namijenjen MSP-ovima, primjerice utvrđivanjem manjih projekata. EGSO bi također pozdravio mehanizme kao što je sustav bonusa koji bi povećao prekograničnu suradnju MSP-ova.

4.6. EGSO razumije razlog za stopostotno financiranje istraživanja i tehnologije u području obrambenih aktivnosti sredstvima EU-a, nasuprot tradicionalnom sufinanciranju civilnih aktivnosti koje provodi EU. Vrlo ograničen broj klijenata (uglavnom nacionalna ministarstva obrane) otežava industrijama da amortiziraju rizike povezane s razvojem novog

⁽⁵⁾ Jedan od primjera jest letjelica Northrop Grumman X-47B razvijena za američku mornaricu. Unatoč početnom uspjehu i probnim letovima, američka mornarica smatrala je letjelicu odviše skupom i suviše vidljivom na radaru. Program je odbačen, a njegovi ukupni troškovi iznosili su 813 milijuna USD.

⁽⁶⁾ Baza podataka o vojnoj potrošnji Međunarodnog instituta za mirovna istraživanja u Stockholmu za razdoblje 2005. – 2015. <https://www.sipri.org/databases/milex>

⁽⁷⁾ COM(2016) 950 final

https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/com_2016_950_f1_communication_from_commission_to_inst_en_v5_p1_869631.pdf.

proizvoda na predvidljivijem tržištu. Neovisno o tome hoće li budući fond u narednom višegodišnjem financijskom okviru biti obuhvaćen istim krovnim okvirom kao i ostali fondovi za istraživanje, potrebno je riješiti pitanje tih osobitosti.

4.7. Čvrsto vjerujemo da će Europski fond za obranu biti snažan poticaj državama članicama da „kupuju europsko” kada je riječ o budućoj nabavi u području obrane, čime se jamči gospodarski razvoj i štite znanje i industrijska baza, što je nužno za održavanje vojnog kapaciteta na globalnoj razini. EGSO podržava ideju prema kojoj bi se države članice trebale obvezati na kupnju tehnologija i kapaciteta ostvarenih u okviru uspješnih istraživačkih i tehnoloških projekata Europskog fonda za obranu.

5. Zajedničko planiranje obrane i plan za ključne kapacitete

5.1. EGSO preporučuje da države članice zajedno s Europskom komisijom i Europskom obrambenom agencijom utvrde zajednički plan obrane i plan za ključne kapacitete kako bi mogle odrediti prioritete na području istraživanja i tehnologije te potrebne vojne kapacitete kako za države članice, tako i za potrebe europske obrane.

5.2. S obzirom na svoje vrlo ograničeno dosadašnje iskustvo s takvom vrstom programa (u suštini, samo pokusni projekt i početak pripremnog djelovanja), Europska unija svoj prijedlog nije izradila na osnovi jasnih pokazatelja i još nema jasan plan za ključne kapacitete. Nacrt toga plana bit će izrađen 2018. godine.

5.3. Planom za ključne kapacitete trebalo bi osigurati da Europska unija ide u smjeru strateške autonomije te utvrditi koje tehnologije treba razviti kako bi EU zadržao vodeći položaj u području ključnih kapaciteta te se oslobodio svoje ovisnosti o vanjskim akterima. EGSO smatra da je razvoj tehnologija i kapaciteta koji nadilaze okvire pojedinačnih potreba država članica ključan za uspjeh Europskog fonda za obranu.

5.4. EGSO snažno podupire pristup istraživanju koji se temelji na razvoju kapaciteta. U tom pogledu smatramo da sva istraživanja koja se provode u okviru Europskog fonda za obranu moraju biti usmjerena na ključne kapacitete koji su Europi potrebni kako bi mogla slobodno djelovati i odlučivati.

5.5. Tehnološka premoć od ključne je važnosti u trenutačnom sigurnosnom okruženju. EGSO stoga smatra da Europski fond za obranu, a posebno Europski program istraživanja u području obrane (EDRP), moraju osigurati da Europa ostane predvodnik u tehnološkom napretku u području vojnih istraživanja. Namjena sredstava za projekte za tehnološku demonstraciju koji će podupirati buduće zajedničke programe može pomoći u tom pogledu.

5.6. EGSO je mišljenja da je pri uspostavi plana za ključne kapacitete potrebno planirati i razmotriti cijeli životni ciklus predmetnog područja tehnologije. Nadalje, razvoj i istraživanje te razvoj kapaciteta treba planirati zajednički i koordinirati ih između EU-a i država članica, uzimajući u obzir naše obveze preuzete u okviru partnerstva s NATO-om.

6. Područja ulaganja i programi financiranja

6.1. Europska komisija predlaže ambiciozno financiranje za oba okvira Europskog fonda za obranu:

- 90 milijuna EUR od 2017. do 2020. godine za pripremno djelovanje
- 500 milijuna EUR godišnje za Europski program istraživanja u području obrane
- 500 milijuna EUR u 2019. i 2020. godini za Europski program industrijskog razvoja u području obrane
- 1 milijarda EUR godišnje, s početkom od 2021. godine, u okviru narednog višegodišnjeg financijskog okvira.

6.2. EGSO smatra da ulaganja moraju biti usmjerena prema tehnologijama koje su ključne za obranu EU-a, a u pogledu kojih smo ovisni, ili bismo mogli postati ovisni, o vanjskim dobavljačima. EGSO također smatra da je prvenstveno potrebno usredotočiti se na tehnologije koje bi mogle biti odlučujuće za dovođenje EU-a u vodeći položaj u tehnološkom napretku u raznim područjima.

6.3. EGSO podupire odvojeno financiranje dvaju okvira, odnosno financiranje okvira istraživanja sredstvima EU-a i financiranje iz proračuna država članica za okvir kapaciteta. EGSO je već iskazao svoje stajalište da „sve dok Unija nema vlastiti varijabilni prihod, nabava vojnih kapaciteta oružanih snaga ostaje odgovornost država članica. [...] EGSO naglašava da se proračun EU-a u skladu s člankom 41. UEU-a ne smije koristiti za financiranje vojnih operacija. Odstupanje od ovog

načela bilo bi također u suprotnosti s posebnom prirodom sigurnosne i obrambene politike određenih država članica (članak 42. stavak 1. UEU-a)⁽⁸⁾.

6.4. EGSO preporučuje da se Europski fond za obranu upotrebljava kao financijski alat za podupiranje razvoja kapaciteta u područjima u kojima europska obrambena industrija trenutačno ovisi o vanjskim izvorima. Razvoj tih kapaciteta u Europi omogućit će više strateških rješenja te će sektoru istodobno donijeti vrijedna znanja, tehnologije i radna mjesta.

6.5. EGSO je uvjeren da će razina financiranja predložena za okvir istraživanja Europskog fonda za obranu omogućiti velike poticaje za inovativno istraživanje. Time će EU postati četvrti po redu najveći financijer istraživanja u području obrane u Europi. Međutim, taj fond ne smije biti štetan za druge ključne europske razvojne projekte.

6.6. EGSO smatra da je osmišljavanje programa financiranja za Europski fond za obranu iznimno važan kako bi se zajamčila potpuna predanost industrije i potakla uspostava produktivnih konzorcija koji bi uključivali što više država članica. Zbog osobitosti obrambenog sektora te sumnji i straha od razmjene znanja među poduzećima i državama članicama, programi financiranja ne mogu biti isti kao i za druge sektore djelatnosti.

7. Upravljanje

7.1. Iz prijedloga Europske komisije nije jasno kakav će biti model upravljanja Europskim fondom za obranu. EGSO smatra da je čim prije potrebno uspostaviti model upravljanja Europskim fondom za obranu koji bi trebao uključivati Europsku uniju, Europsku obrambenu agenciju i države članice, te industrijski sektor.

7.2. EGSO smatra da je potrebno intenzivirati rasprave između država članica u cilju postizanja dogovora o modelu upravljanja Europskim fondom za obranu (u pogledu oba okvira) te o narednom višegodišnjem financijskom okviru. Iako je predstavljen kao još jedan istraživački i razvojni program, EGSO ističe da je obrambeni sektor jedinstven i da postoji nekoliko osobitosti kojima bi trebalo upravljati na osnovi različitih ali jasnih pravila. Ta je pravila potrebno čim prije dogovoriti.

7.3. EGSO također skreće pozornost na činjenicu da bi oba okvira bilo potrebno pobliže koordinirati s ostalim nacionalnim i međunarodnim programima u slučaju kada su uključene države članice.

7.4. Iako se kriteriji triju poduzeća iz dviju država članica zasad čine prikladnima, EGSO smatra da bi se, nakon što program dosegne zreliju fazu, minimalno trebale zahtijevati tri zemlje radi poticanja veće sinergije među državama članicama.

7.5. Projekti financirani sredstvima Europskog fonda za obranu, neovisno o tome jesu li obuhvaćeni okvirom istraživanja ili okvirom kapaciteta, uključuju javna sredstva. Europska komisija trebala bi osigurati da se tijekom natječajnog postupka biraju samo konkurentniji projekti, a da se pritom na temelju objektivnih kriterija vodi računa o visokim društvenim standardima i standardima na području okoliša.

7.6. EGSO je zabrinut da bi prekomjerna birokracija mogla otežati praktičnu primjenu Europskog fonda za obranu i preporučuje da se, kako se Europski fond za obranu bude razvijao, ispituju dodatna rješenja u tom području.

7.7. EGSO, kao predstavničko tijelo organiziranog civilnog društva, ističe da je na raspolaganju za savjetovanje u pogledu provedbe Europskog fonda za obranu i svih pitanja u vezi s gospodarskim i socijalnim aspektima te aspektima istraživanja nove europske obrambene politike.

8. Standardizacija

8.1. EGSO smatra da zajednički programi usmjereni na uzajamno prepoznate potrebe neće samo smanjiti broj suvišnih sustava, već također potaknuti veću standardizaciju podsustava i logistike.

⁽⁸⁾ SL C 288, 31.8.2017., str. 62.

8.2. U pogledu referentnih vrijednosti važno je razmotriti globalnu sliku, odnosno ne samo nacionalne istraživačke programe država članica, nego i razvojna kretanja naših partnera u NATO-u u svim područjima.

8.3. EGSO izrazito preporučuje da Komisija zajedno s Europskom obrambenom agencijom i državama članicama odredi područja od prioriteta za zajednički razvoj. To se može postići samo dogovorom o zajedničkom određivanju potreba i većoj standardizaciji.

8.4. Svrha fonda jest povećati razinu učinkovitosti i racionalne uporabe nacionalnih izdataka za obranu, a ne ih zamijeniti. To će se postići samo ako Europski fond za obranu dokaže svoju dodanu vrijednost provedbom projekata koje države članice nisu mogle djelotvornije, i uz niže troškove, same ostvariti. Fond bi trebao funkcionirati kao poticaj na bolju suradnju. Samo će se tako uspjeti izbjeći umnožavanje različitih oružanih sustava.

8.5. EGSO izražava potporu razvoju zajedničkih standarda ⁽⁹⁾ uz istodobno izbjegavanje udvostručavanja postojećih standarda, a posebno standarda NATO-a. S obzirom na 178 različitih oružanih sustava utvrđenih u Europi, jedan od istraživačkih prioriteta bila bi uspostava zajedničkih europskih standarda i sučelja u cilju da se postojeći standardi i sučelja što više povežu i da se pripreme budući sustavi. Poštovanjem takvih standarda države članice mogle bi si priuštiti razvoj sustava kompatibilnih na razini Europe.

8.6. Pitanje standarda osobito je važno za podsustave. Novorazvijeni proizvodi zasigurno će postaviti standard na europskoj razini, no postojeći podsustavi koji bi mogli biti ugrađeni u te proizvode također bi se u određenoj mjeri trebali temeljiti na zajedničkim standardima. EGSO smatra da bi to poboljšalo interoperabilnost i time smanjilo fragmentaciju oružanih sustava.

Bruxelles, 7. prosinca 2017.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ SL C 288, 31.8.2017., str. 62.